

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬСВ

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
Спеціальність **051 «Економіка»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **Економіка підприємства**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

Завідувач кафедри економіки підприємства
та менеджменту

Анастасія ПАНЧУК

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри економіки підприємства та менеджменту
Протокол № 2 від 27.08.2020 р.

Розробники:

Афанасьєв М.В., проректор з науково-педагогічної роботи, професор кафедри економіки підприємства та менеджменту;

Ляліна Н.С., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту;

Матвієнко-Біляєва Г.Л., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту;

Усенко Н.М., старший викладач.

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

В умовах ринкової економіки центр економічної діяльності переміщується до первинної ланки економіки – підприємства, на рівні якої створюється потрібна суспільству продукція, виявляються необхідні послуги, приймаються технічні, організаційні, економічні та соціальні рішення, від яких залежить ефективність функціонування системи господарювання в цілому. Дисципліна «Економіка підприємства» передбачає вивчення, узагальнення і систематизацію ключових понять прикладної економіки, визначення особливостей організації та ефективного функціонування первинної ланки ринкової системи господарювання, систематизацію теоретичних і практичних знань з питань ефективного управління ринковою економікою на сучасному етапі її розвитку в Україні.

Навчальна дисципліна «Економіка підприємства» є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 051 «Економіка» освітньою програмою «Економіка підприємства» для всіх форм навчання.

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування системи професійних компетентностей щодо використання основ прикладної економіки, методів організації ефективної діяльності для вирішення конкретних економічних завдань первинної, самостійної і економічно виокремлено ланки національної економіки – підприємства на сучасному етапі розвитку економіки.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	3, 4
Кількість кредитів ECTS	10
Форма підсумкового контролю	екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
«Мікроекономіка»	«Фінанси»
«Макроекономіка»	«Маркетинг»
	«Бухгалтерський облік»
	«Економічний аналіз»
	«Організація виробництва»
	«Стратегія підприємства»
	«Економіка і організація інноваційної діяльності»
	«Планування і контроль на підприємстві»

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність до оволодіння особливостей створення та функціонування підприємств в умовах ринкового середовища	Уміння визначати види підприємств, їх організаційно-правові форми; оволодіти основами підприємницької діяльності; виявляти вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства; визначати форми, методи та структуру організації виробничого процесу, процес управління підприємством та обґрунтовувати тип організаційної структури управління; оволодіти основами планування.
Здатність до оволодіння економічними прийомами оцінювання стану та ефективності використання ресурсів на підприємстві	Уміння здійснювати аналіз та оцінку ефективності використання персоналу підприємства, основних засобів, оборотних коштів, нематеріальних ресурсів та активів; визначити види, структуру та потрібні обсяги інвестицій, аналізувати їх динаміку та ефективність їх використання
Здатність здійснювати облік витрат підприємства та визначати фінансово-економічні результати його діяльності	Уміння здійснювати оцінку якості продукції та рівня її конкурентоспроможності; групувати витрати за економічними елементами та калькуляційними статтями; обґрунтовувати вибір стратегії ціноутворення на підприємстві; визначити можливість та необхідність здійснювати інноваційну діяльність, оцінювати її результативність та вплив на діяльність підприємства; визначити фінансово-економічні результати діяльності підприємства.
Здатність здійснювати оцінку економічної ефективності діяльності підприємства та визначати напрямки його розвитку	Уміння здійснювати оцінку економічної ефективності діяльності підприємства; обирати модель розвитку підприємства та визначити стратегічні пріоритет, оптимізувати бізнес-процеси на підприємстві та будувати його оптимальну структуру виробництва і управління; оцінювати рівень економічної безпеки підприємства та визначити напрями її зміцнення.

Програма навчальної дисципліни

Семестр 3

Змістовий модуль 1. Економічні засади функціонування підприємств в умовах ринкового середовища

Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання

1.1. Предмет і зміст курсу «Економіка підприємства».

Поняття, предмет і об'єкт вивчення курсу «Економіка підприємства», його значення для підготовки фінансистів. Джерела і завдання курсу. Зв'язок «Економіки підприємства» з іншими дисциплінами. Методологія вивчення курсу.

1.2. Поняття підприємства, основні напрями діяльності та його функціональні моделі.

Поняття підприємства. Мета функціонування підприємства, його завдання, функції. Ознаки підприємства як суб'єкта господарювання. Характеристика основних видів діяльності підприємства. Особливості врахування витрат та результатів діяльності підприємства за різними напрямками діяльності.

1.3. Основи підприємницької діяльності.

Сутність підприємництва, принципи її здійснення. Основні функції підприємництва та їх характеристика. Фактори, що впливають на розвиток підприємництва. Види підприємницької діяльності. Законодавче забезпечення підприємництва в Україні.

1.4. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства.

Підприємство як складова частина ринкової системи господарювання. Поняття і загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств. Елементи зовнішнього та внутрішнього середовища господарювання. Складові елементи ринкової інфраструктури. Загальні принципи та етичні норми поведінки господарюючих суб'єктів на ринку.

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми

2.1. Правові засади функціонування підприємств.

Юридичні акти, що регламентують умови створення, функціонування та ліквідації підприємства. Установчі документи підприємства, їх обов'язкові елементи. Ознаки юридичної особи, реквізити. Порядок реєстрації підприємства. Припинення діяльності суб'єкта господарювання.

2.2. Класифікація підприємств та їх об'єднань.

Класифікація підприємств за певними ознаками. Характеристика об'єднань.

2.3. Організаційно-правові форми підприємств.

Господарські товариства. Форми господарських товариств, передбачені українським законодавством. Види акціонерних товариств. Умови та особливості їх створення. Організація управління та ліквідація господарських товариств.

2.4. Основи оподаткування підприємства.

Система оподаткування підприємств. Принципи оподаткування. Види податків та зборів, встановленні в Україні Податковим Кодексом. Основні елементи податків: платники, об'єкт, база оподаткування, ставка податку, порядок обчислення податку, податковий період, строк та порядок сплати податку та подання звітності.

Тема 3. Структура та управління підприємством

3.1. Виробничий процес, його структура та організація промислового виробництва.

Поняття та елементи виробничого процесу. Види виробничих процесів. Принципи організації виробничого процесу. Типи та методи організації промислового виробництва. Форми організації виробництва, їх характеристика. Виробнича та соціальна інфраструктура підприємства.

3.2. Основи управління підприємством.

Призначення та принципи управління підприємством. Функції управління підприємством. Методи управління: економічні, соціально-психологічні, організаційні, регламентні та розподільчі, їх характеристика.

3.3. Організаційна структура управління підприємством.

Поняття і параметри організаційної структури управління підприємством. Основні типи організаційних структур управління, їх переваги та недоліки.

3.4. Планування діяльності підприємства.

Зміст та характеристика проявів планування. Принципи планування, їх характеристика. Класифікація планування. Види планування: стратегічне, тактичне, оперативне, довгострокове, середньострокове, короткострокове, реактивне, інактивне, преактивне, інтерактивне.

Тема 4. Ринок і продукція

4.1. Ринок і його характеристика.

Ринок і його характеристика. Показники оцінки ефективності функціонування ринку. Характеристика основних типів конкуренції і ринку. Галузева ознака ринку.

4.2. Показники виробництва продукції та методи їх визначення.

Вироблена продукція (виконана робота, надана послуга) як конкретний продукт праці, результат діяльності виробничих та інших господарських систем. Вимірники обсягу продукції (послуг): натуральні, умовно-натуральні та вартісні. Номенклатура та асортимент продукції (послуг). Методика визначення товарної, валової, реалізованої і чистої продукції. Формування виробничої програми підприємства.

Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення функціонування підприємства

Тема 5. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

5.1. Персонал підприємства, його класифікація.

Поняття персоналу. Промислово-виробничий та непромисловий персонал підприємства. Склад промислово-виробничого персоналу. Поняття професії, спеціальності, кваліфікації, спеціалізації. Професії згідно до класифікатора професій ДК003:2010. Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією, віком тощо.

5.2. Показники чисельності та руху персоналу.

Визначення чисельності окремих категорій працівників. Чинники, які мають враховуватися у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу. Показники руху персоналу.

5.3. Продуктивність праці та методи її вимірювання.

Продуктивність праці як економічна категорія. Виробіток та трудомісткість як прямий та обернений показники рівня продуктивності праці. Методи розрахунку продуктивності праці. Види трудомісткості. Їх взаємозв'язок. Фактори, що впливають на рівень продуктивності праці та їх класифікація. Значення й резерви підвищення продуктивності праці на підприємствах різних галузей промисловості.

5.4. Основи організації оплати праці на підприємстві.

Сутність заробітної плати, її функції: відтворювальна, стимулююча, соціальна, облікова. Принципи нарахування заробітної плати. Законодавча база, на основі якої здійснюється організація оплати праці. Номінальна та реальна заробітна плата. Тарифна система оплати праці.

5.5. Форми і системи оплати праці.

Відрядна й погодинна форми оплати праці. Область їхнього застосування. Системи оплати праці (пряма відрядна, непряма відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, акордна, проста погодинна, погодинно-преміальна, окладна). Безтарифна система.

5.6. Формування фонду оплати праці на підприємстві.

Склад фонду оплати праці. Основна заробітна плата (за розцінками й посадовими окладами). Доплати й надбавки до заробітної плати. Преміальні доплати й організація преміювання персоналу.

Тема 6. Основні засоби підприємства

6.1. Поняття, класифікація і структура основних засобів підприємства.

Визначення «Основні засоби» згідно П(С)БО № 7 та Податкового кодексу. Види основних засобів у залежності від участі у виробничому процесі: виробничі та невиробничі. Активна та пасивна частини основних виробничих засобів. Галузева, виробнича, вікова структура основних засобів.

6.2. Методи оцінки вартості основних засобів.

Методи оцінки та види вартості основних засобів: первісна, переоцінена, залишкова, справедлива, ліквідаційна, вартість, що амортизується. Середньорічна вартість основних засобів.

6.3. Знос та амортизація основних засобів.

Види зношування і їхня характеристика. Способи виміру зношування. Сутність амортизації. Поняття зносу. Методи нарахування амортизації, їх порівняльна характеристика.

6.4. Показники стану, руху та ефективності використання основних засобів.

Показники стану та руху основних засобів: коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт протросту, коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності. Методика їх визначення. Показники ефективності використання основних засобів: фондвіддача, фондомісткість, фондоозброєність, рентабельності основних засобів. Методика їх визначення.

6.5. Формування та використання виробничої потужності підприємства.

Поняття та види виробничої потужності. Облік часу при визначенні величини виробничої потужності. Методика розрахунку виробничої потужності.

6.6. Нематеріальні ресурси та активи підприємства.

Нематеріальні ресурси: сутнісна характеристика і види. Нематеріальні активи: поняття, охорона та реалізація права власності. Оцінка вартості нематеріальних активів.

Тема 7. Оборотні кошти підприємства

7.1. Загальна характеристика, структура та кругообіг оборотних коштів підприємства.

Сутнісна характеристика оборотних коштів як частини засобів виробництва. Порівняльна характеристика основних засобів та оборотних коштів підприємства. Обслуговування оборотними коштами сфер виробництва та обігу. Функціональна та елементна структура оборотних коштів. Стадії кругообігу оборотних коштів. Джерела формування оборотних засобів. Класифікація оборотних активів за різними ознаками.

7.2. Нормування оборотних коштів підприємства.

Сутність процесу нормування оборотних коштів, визначення норм та нормативів. Методи нормування оборотних коштів, їх характеристика.

7.3. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Показники оцінки рівня ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів), завантаження, тривалість одного обороту в днях, рентабельність оборотних коштів, методика їх розрахунку. Напрями підвищення обіговості оборотних коштів підприємства.

Тема 8. Інвестиційні ресурси підприємства

8.1. Сутність та класифікація інвестицій та капіталовкладень.

Поняття інвестицій. Склад майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в підприємницьку діяльність. Класифікація інвестицій за різними ознаками. Визначення капіталовкладень, їх характеристика та форми здійснення.

8.2. Інвестиційні проекти.

Поняття інвестиційного проекту та його форми. Техніко-економічне обґрунтування, бізнес-план, інвестиційна пропозиція, рекламний проспект. Основні риси та особливості розробки інвестиційних проектів. Класифікація інвестиційних проектів. Тактичні та стратегічні інвестиційні проекти. Життєвий цикл інвестиційного проекту та його фази. Аналіз інвестиційного проекту.

8.3. Оцінка економічної ефективності інвестицій та інвестиційних проектів.

Методика визначення ефективності капіталовкладень. Урахування фактору часу при оцінці ефективності інвестицій. Оцінка ефективності інвестиційного проекту в сучасній практиці (чистий приведений дохід, індекс (коефіцієнт доходності), внутрішня норма доходності, строк окупності).

8.4. Чинники підвищення ефективності використання реальних та фінансових інвестицій.

Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності реальних інвестицій (удосконалення проектно-кошторисної справи; поліпшення технологічно-відтворювальної структури капітальних вкладень; скорочення тривалості інвестиційного циклу; застосування гнучких економічних методів управління інвестиційними процесами).

Семестр 4

Змістовий модуль 1. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Тема 1. Якість і конкурентоспроможність продукції

1.1. Якість продукції, показники та методи її оцінки.

Якість продукції як основний параметр, що визначає конкурентоспроможність продукції. Рівень якості. Показники й методи визначення рівня якості продукції.

1.2. Стандартизація і сертифікація продукції.

Сутність і необхідність стандартизації. Нормативно-технічна документація, у якій відображаються результати стандартизації: міжнародні стандарти й стандарти України, галузеві стандарти й технічні умови, стандарти підприємства. Сертифікація продукції. Обов'язкова та добровільна сертифікація. Міжнародні системи сертифікації. Форми проведення сертифікації, їх характеристика.

1.3. Конкурентоспроможність продукції та методи її оцінки.

Сутність конкурентоспроможності продукції. Фактори впливу на конкурентоспроможності продукції. Взаємозв'язок між факторами та критеріями конкурентоспроможності. Порядок та методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Напрями підвищення конкурентоспроможності продукції.

Тема 2. Витрати підприємства та собівартість продукції

2.1. Загальна характеристика витрат на виробництво продукції та їх класифікація.

Сутність витрат підприємства, їх види та класифікація. Нормативна база регулювання витрат – Н(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО № 16 «Витрати», П(С)БО №9 «Запаси».

2.2. Собівартість продукції, її види і показники.

Сутність собівартості продукції. Види собівартості продукції. Показниками собівартості продукції, які використовуються в господарській практиці.

2.3. Групування витрат за економічними елементами та калькуляційними статтями, методи калькулювання.

Сутність, необхідність та призначення групування витрат за економічними елементами. Склад економічних елементів. Групування витрат за статтями витрат. Витрати, що входять до виробничої собівартості. Витрати, що входять до складу собівартості реалізованої продукції. Групування витрат за калькуляційними статтями. Типова

номенклатура калькуляційних статей витрат. Основні методи калькулювання. Їх особливості, сфери застосування.

Тема 3. Ціни та ціноутворення на підприємстві

3.1. Ціни на продукцію: сутнісна характеристика, види.

Сутність ціни. Функції ціни: облікова, розподільча, стимулююча і регулююча. Види цін, їх класифікація. Ціни за умовами постачань відповідно до Інкотермс 2010.

3.2. Методи ціноутворення.

Витратні, ринкові, економетричні методи ціноутворення та їх характеристика.

3.3. Вибір стратегії ціноутворення на підприємстві.

Стратегії ціноутворення: види та їх характеристика.

Тема 4. Фінансові результати діяльності підприємства

4.1. Сутність та класифікація фінансових результатів підприємства.

Сутність категорії «фінансові результати діяльності підприємства». Прибуток та збиток як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Види прибутку підприємства. Податковий прибуток. Маржинальний прибуток. Види доходів підприємства, їх характеристика.

4.2. Методика визначення фінансових результатів підприємства.

Послідовність визначення фінансових результатів підприємства. Методика обчислення різних видів прибутку в залежності від виду діяльності підприємства згідно Форми 2 «Звіт про фінансові результати».

4.3. Оцінка фінансового стану підприємства.

Показники ліквідності і платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рівня рентабельності підприємства. Важливість визначення фінансових показників діяльності підприємства на різних стадіях його життєвого циклу. Інтегрована оцінка фінансового стану підприємства.

Змістовий модуль 2. Економічна ефективність та розвиток діяльності підприємства

Тема 5. Економічна ефективність діяльності підприємства

5.1. Економічний ефект та економічна ефективність діяльності підприємства.

Економічний ефект та економічна ефективність, їх порівняльна характеристика. Види показників економічного ефекту на національному рівні, територіальному та рівні підприємства. Класифікаційні ознаки та види економічної ефективності.

5.2. Показники економічної ефективності діяльності підприємства.

Принципи формування системи показників економічної ефективності діяльності підприємства. Система показників економічної ефективності на рівні підприємства: узагальнюючі показники, показники використання ресурсів.

5.3. Основні фактори та напрямки економічного зростання підприємства в ринковому середовищі.

Класифікація факторів підвищення ефективності виробництва за джерелами зростання, напрямами розвитку і вдосконалення виробництва, місцем реалізації у системі управління виробництвом. Напрямки підвищення ефективності діяльності підприємства: ресурсний, організаційний, технологічний.

Тема 6. Інноваційна діяльність підприємства

6.1. Загальна характеристика інноваційної діяльності підприємства.

Загальна характеристика інноваційної діяльності. Законодавство України в сфері інноваційної діяльності. Об'єкти і суб'єкти інноваційної діяльності. Інноваційний продукт, інноваційна продукція, інноваційний проект, інноваційне підприємство. Сутність та види інновацій та інноваційної діяльності. Інноваційний процес, життєвий цикл інновацій.

Інноваційні ресурси. Способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів та інноваційну діяльність підприємств.

6.2. Науково-технічний прогрес та його вплив на інноваційну діяльність.

Науково-технічний прогрес, його сутність форми та пріоритетні напрями. Тенденції розвитку науково-технічного прогресу. Вплив науково-технічного прогресу на діяльність підприємства.

6.3. Оцінювання результативності інноваційної діяльності підприємства

Показники оцінки економічної ефективності інноваційних проектів. Оцінка загальної економічної ефективності інновацій: інтегральний ефект, індекс рентабельності інновацій, норма рентабельності. Методика їх розрахунку і аналізу.

Тема 7. Розвиток підприємства

7.1. Сучасні моделі розвитку підприємств.

Сучасна характеристика, роль і значення розвитку підприємства. Методичний інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві. Загальні моделі розвитку сучасних підприємств.

7.2. Трансформація та реструктуризація підприємств.

Характеристика, принципи та методичні засади трансформації підприємств і об'єднань. Реструктуризація бізнесу.

7.3. Оптимізація бізнес-процесів підприємства.

Бізнес-процеси підприємства. Організаційне забезпечення оптимізації бізнес-процесів.

7.4. Економічна безпека та антикризова діяльність.

Економічна безпека підприємства: поняття, її види. Фактори, що впливають на економічну безпеку підприємства. Антикризова діяльність і банкрутство підприємств. Санація (фінансове оздоровлення) господарюючих суб'єктів.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Економіка підприємства» для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких методів навчання та викладання як: проблемні лекції, лекції-візуалізації, міні-лекції, «Перевернутий клас», дебати, дискусії, робота в малих групах, мозкові атаки, ділова гра, презентації, ментальні карти, банки візуального супроводу.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Для оцінювання сформованих компетентностей у студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, визначених навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Максимально можлива кількість балів за видами та формами робіт у 3 та 4 семестрах:
робота на лекціях – 12 балів;
захист результатів виконання завдань – 10 балів;
перевірка самостійної роботи – 10 балів;
поточні контрольні роботи – 8 балів;
колоквіуми – 20 балів;
екзамен – 40 балів.

На початку вивчення відповідної дисципліни студента повідомляють про наявність робочої навчальної програми, в тому числі її електронного варіанта, «Технологічної карти накопичувальних рейтингових балів з навчальної дисципліни» та «Рейтинг-плану дисципліни».

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять, і має на меті перевірку рівня сформованості професійних компетентностей та їх складових.

Поточний контроль успішності навчальної діяльності студента у 3 та 4 семестрах здійснюється за складовими:

оцінка результативності у формуванні практичних умінь, що є складовими професійної компетентності (в процесі проведення практичних занять);

контроль сформованості теоретичних знань (у вигляді проведення контрольних робіт за матеріалом тем навчальної дисципліни);

контроль самостійної роботи (передбачає оцінювання результатів самостійної роботи та виконання домашніх завдань);

контроль активності у процесі засвоєння теоретичного матеріалу (оцінювання активності студента під час лекційної роботи).

Не отримані бали за основними видами робіт студенту може бути компенсовано балами за написання та опублікування наукової статті – до 5 балів.

Письмова контрольна робота у 3 та 4 семестрах проводиться 2 рази за семестр та включає практичні та тестові завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Кількість балів, яку студент може набрати у 3 семестрі за умови успішного написання контрольних робіт – 8 балів, у тому числі: 1 контрольна робота – 3 бали; 2 контрольна робота – 5 балів.

Кількість балів, яку студент може набрати у 4 семестрі за умови успішного написання контрольних робіт – 8 балів, у тому числі: 1 контрольна робота – 5 балів; 2 контрольна робота – 3 бали.

Максимально можливий бал ставиться за умови відповідності усім зазначеним вище критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточна перевірка самостійно виконаних завдань за заданою тематикою здійснюється на практичних заняттях протягом семестру. Максимальна сума балів, яку студент може набрати у 3 та 4 семестрах за захист самостійної роботи, за умови правильного виконання завдань – 10 балів.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни у 3 та 4 семестрах проводиться у формі колоквіуму 2 рази за семестр.

Сума балів, яку студент може набрати у I семестрі за умови успішного проходження колоквіумів – 20 балів.

Завдання для колоквіуму за першим змістовим модулем містить: тестові завдання, стереотипне, діагностичне та евристичне завдання. Максимальна кількість балів – 8.

Тестове завдання – максимальна кількість балів – 2 бали.

Стереотипне завдання – максимальна кількість балів – 1 бали.

Діагностичне завдання – максимальна кількість балів – 2 бали.

Евристичне завдання – максимальна кількість балів – 3 бали.

Завдання для колоквіуму за другим змістовим модулем містить: тестові завдання, стереотипне, діагностичне та евристичне завдання. Максимальна кількість балів – 12.

Тестове завдання – максимальна кількість балів – 4 бали.

Стереотипне завдання – максимальна кількість балів – 1 бали.

Діагностичне завдання – максимальна кількість балів – 3 бали.

Евристичне завдання – максимальна кількість балів – 4 бали.

Сума балів, яку студент може набрати у II семестрі за умови успішного проходження колоквіумів – 20 балів.

Завдання для колоквіуму за першим змістовим модулем містить: тестові завдання, стереотипне, діагностичне та евристичне завдання. Максимальна кількість балів – 12.

Тестове завдання – максимальна кількість балів – 4 бали.

Стереотипне завдання – максимальна кількість балів – 1 бали.

Діагностичне завдання – максимальна кількість балів – 3 бали.

Евристичне завдання – максимальна кількість балів – 4 бали.

Завдання для колоквіуму за другим змістовим модулем містить: тестові завдання, стереотипне, діагностичне та евристичне завдання. Максимальна кількість балів – 8.

Тестове завдання – максимальна кількість балів – 2 бали.

Стереотипне завдання – максимальна кількість балів – 1 бали.

Діагностичне завдання – максимальна кількість балів – 2 бали.

Евристичне завдання – максимальна кількість балів – 3 бали.

Тестове завдання містить 15 запитань одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій та теоретичних положень навчальної дисципліни. Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів до тем, що вивчаються в межах модулів навчальної дисципліни.

Завдання стереотипного та діагностичного рівнів становлять ситуативні задачі за тематикою змістового модулю, що можуть містити розрахункові елементи.

Критеріями оцінки правильності вирішення стереотипного завдання є відповідність дій еталонному алгоритму вирішення та правильність розрахунку.

Критеріями оцінки правильності вирішення діагностичного завдання є правильність вибору методу рішення, що відповідає умовам ситуації, та правильність розрахунку.

Вирішення евристичного завдання передбачає виявлення рівня сформованості у студента здатності до практичного застосування набутих умінь та вибору оптимального шляху розв'язання комплексної проблеми, що містить елементи невизначеності, в межах тематики навчальної дисципліни.

Критеріями, за якими оцінюється успішність вирішення студентом евристичного завдання є: правильність у відборі релевантної інформації; логіка побудови алгоритму дій; правильність використання обраного інструментарію.

Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 балів, максимальна кількість – 60 балів.

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовий модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно до встановленого терміну.

У випадку, якщо студентом набрано менше 35 балів за поточний контроль, викладач повідомляє завідувача кафедри. Витяг із протоколу засідання кафедри подається декану факультету про недопущення студента до складання екзамену. Декан видає розпорядження

про недопущення студента до складання екзамену як такого, що не виконав навчальний план. Відмітка про недопущення до складання екзамену в екзаменаційній відомості успішності робиться при наявності розпорядження декана. У день складання екзамену студенту у відомості успішності записується «не допущений». Після екзаменаційної сесії декан видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У визначені терміни студент добирає залікові бали.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Екзаменаційний білет з дисципліни «Економіка підприємства» у 3 та 4 семестрах включає дві частини:

I. Тестові завдання.

II. Практичні завдання.

Тестові завдання включають 20 тестів різного типу, серед яких:

14 тестових завдань з вибором одного правильного варіанта з представлених, правильна відповідь за якими оцінюються в 0,5 бала кожне;

1 тестове завдання на знаходження відповідності частин, яке оцінюється в 1 бал;

5 тестових завдань з множинним вибором, кожне з яких оцінюється в 1 бал.

Неповна відповідь за останніми двома типами тестових завдань оцінюється в 0,5 балів.

Загальна оцінка тестових завдань становить 13 балів.

Практичні завдання включають завдання (3 задачі) різного рівня складності, а саме: стереотипне, діагностичне та евристичне. Загальна оцінка за виконання цих практичних завдань складає 27 балів.

Кожне практичне завдання оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності, а саме: перше завдання – 6 балів; друге завдання – 9 балів; третє завдання – 12 балів.

Часткове виконання етапів розрахунків або деякі незначні помилки в розрахунках при виконанні практичних завдань, де все ж таки простежується логіка у вирішенні завдання, оцінюється половиною з передбачених балів за його виконання (або за певний елемент завдання).

При наявності суттєвих помилок або відсутності наведених розрахунків та результатів виконання завдань, практичне завдання оцінюється, як незадовільно виконане.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни у 3 та 4 семестрах розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60, тобто максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту бути атестованим за дисципліною – 60 балів та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни I семестр

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал	
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>				
	Лекція	Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання.	Робота на лекції	1	
	Практичне заняття	Завдання 1. Побудувати ментальну карту «Успішне підприємство майбутнього».	Презентація результатів роботи малих груп	1	
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Підготовка до практичного заняття.		Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Виконання самостійної роботи за темою 1.		Захист самостійної роботи	1
Тема 2	<i>Аудиторна робота</i>				
	Лекція	Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми.	Робота на лекції	1	
	Практичне заняття	Завдання 2. Ділова гра: Створення та реєстрація підприємства як юридичної особи. Завдання 3. Семінар-дискусія: Особливості функціонування підприємств різних організаційно-правових форм.	Презентація результатів роботи малих груп	1	

	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Підготовка до практичних занять. Підготовка до поточної контрольної роботи за темами 1-2.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Виконання самостійної роботи за темою 2.	Захист самостійної роботи	1
Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 3. Структура та управління підприємством.	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Завдання 4. Визначити переваги та недоліки різних організаційних структур підприємства. Розв'язок ситуаційних завдань.	Захист результатів виконання завдань	1
		Поточна контрольна робота за темами 1, 2.	Поточна контрольна робота	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Підготовка до практичного заняття.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
	Виконання самостійної роботи за темою 3.	Захист самостійної роботи	1	
Тема 4	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 4. Ринок і продукція.	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Завдання 5. Визначення товарної, валової, реалізованої і чистої продукції.	Захист результатів виконання завдань	1
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук інформації за питаннями теми. Підготовка до практичного заняття. Підготовка до колоквиуму: вивчення лекційного та практичного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури, систематизація вивченого матеріалу.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Виконання самостійної роботи за темою 4.	Захист самостійної роботи	1
	Колоквиум за змістовим модулем 1.	Колоквиум	8	

Тема 5	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 5. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці.	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Завдання 6. Чисельність і рух персоналу. Завдання 7. Продуктивність праці персоналу підприємства. Завдання 8. Форми і системи оплати праці на підприємстві.	Захист результатів виконання завдань	2
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Самостійне вивчення окремих розділів КЗОП України. Підготовка до практичного заняття.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
Виконання самостійної роботи за темою 5.		Захист самостійної роботи	2	
Тема 6	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 6. Основні засоби підприємства.	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Завдання 9. Стан, рух основних засобів. Завдання 10. Ефективність використання основних засобів підприємства. Завдання 11. Нарахування амортизації основних засобів за різними методами, їх порівняльний аналіз.	Захист результатів виконання завдань	2
		Поточна контрольна робота за темами 5, 6.	Поточна контрольна робота	5
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Самостійне опрацювання законодавчої бази, пов'язаної з нарахуванням амортизації. Підготовка до практичного заняття. Підготовка до поточної контрольної роботи за темами 5, 6.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-	
	Виконання самостійної роботи за темою 6	Захист самостійної роботи	2	
Тема 7	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 7. Оборотні кошти підприємства.	Робота на лекції	1
Практичне заняття	Завдання 12. Нормування оборотного коштів підприємства.	Захист результатів виконання завдань	1	

		Завдання 13. Рівень забезпеченості підприємства оборотним капіталом та ефективність його використання.		
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Підготовка до практичного заняття.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Виконання самостійної роботи за темою 7.	Захист самостійної роботи	1
	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 8. Інвестиційні ресурси підприємства.	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Завдання 14. Оцінка економічної ефективності інвестицій та інвестиційних проектів.	Захист результатів виконання завдань	1
	<i>Самостійна робота</i>			
Тема 8	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Підготовка до практичного заняття. Підготовка до колоквиуму: вивчення лекційного та практичного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури, систематизація вивченого матеріалу.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Виконання самостійної роботи за темою 8.	Захист самостійної роботи	1
		Колоквиум за змістовим модулем 2.	Колоквиум	12
	Екзамен			40

**Рейтинг-план навчальної дисципліни
на 4 семестр**

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
	<i>Аудиторна робота</i>			
Тема 1	Лекція	Тема 1. Якість і конкурентоспроможність продукції.	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Завдання 1. Оцінка рівня якості продукції. Завдання 2. Оцінка конкурентоспроможності продукції.	Захист результатів виконання завдань	1

Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Підготовка до практичного заняття.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Виконання самостійної роботи за темою 1.	Захист самостійної роботи	1
Аудиторна робота				
Тема 2	Лекція	Тема 2. Витрати підприємства та собівартість продукції.	Робота на лекції	3
	Практичне заняття	Завдання 3. Класифікація витрат за різними ознаками. Завдання 4. Калькулювання витрат на окремі види продукції.	Захист результатів виконання завдань	3
		Поточна контрольна робота за темами 1, 2.	Поточна контрольна робота	5
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Самостійне опрацювання П(С)БО № 16 «Витрати». Підготовка до практичних занять. Підготовка до поточної контрольної роботи за темами 1-2.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Виконання самостійної роботи за темою 2.	Захист самостійної роботи	2
Аудиторна робота				
Тема 3	Лекція	Тема 3. Ціни та ціноутворення на підприємстві.	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Завдання 5. Формування цін на продукцію підприємства.	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Підготовка до практичного заняття.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Виконання самостійної роботи за темою 3.	Захист самостійної роботи	1

Тама 4	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 4. Фінансові результати діяльності підприємства.	Робота на лекції	3
	Практичне заняття	Завдання 6. Складання Форми 2 «Звіт про фінансові результати».	Презентація результатів роботи малих груп	2
		Завдання 7. Аналіз фінансового стану підприємства.		
		Колоквіум за змістовим модулем 1.	Колоквіум	12
<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Самостійне вивчення основних форм фінансової звітності. Підготовка до практичного заняття. Підготовка до колоквіуму: вивчення лекційного та практичного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури, систематизація вивченого матеріалу.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-	
		Виконання самостійної роботи за темою 4.	Захист самостійної роботи	2
Тама 5	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 5. Економічна ефективність діяльності підприємства.	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Завдання 8. Аналіз ефективності використання ресурсів підприємства.	Захист результатів виконання завдань	2
		Завдання 9. Аналіз ефективності діяльності підприємства в цілому.		
		Поточна контрольна робота за темою 5.	Поточна контрольна робота	3
<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Підготовка до практичних занять. Підготовка до поточної контрольної роботи за темою 5.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-	
		Виконання самостійної роботи за темою 5.	Захист самостійної роботи	2
Тама 6	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 6. Інноваційна діяльність підприємства.	Робота на лекції	1
Практичне заняття	Завдання 10. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства. Завдання 11. Ділова гра: Створення інноваційного продукту.	Презентація результатів роботи малих груп	1	

Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук інформації за питаннями теми. Опрацювання законодавчої бази, що регулює інноваційну діяльність підприємств. Підготовка до практичного заняття.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Виконання самостійної роботи за темою 6.	Захист самостійної роботи	1
Аудиторна робота				
	Лекція	Тема 7. Розвиток підприємства.	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Завдання 12. Оцінка та аналіз рівня розвитку підприємства.	Презентація результатів роботи малих груп	-
		Колоквіум за змістовим модулем 2.	Колоквіум	8
Самостійна робота				
Тема 7	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Оцінювання результатів виконання завдань на практичних заняттях	-
		Підготовка до колоквіуму: вивчення лекційного та практичного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури, систематизація вивченого матеріалу.		
		Виконання самостійної роботи за темою 7.	Захист самостійної роботи	1
	Екзамен			40

Рекомендована література

Основна

1. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства: підручник / М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха / Х.: ВД «ІНЖЕК», 2013. – 664 с.
2. Економіка підприємства. Збірник засобів діагностики [Текст] : навч.-практ. посіб. / [авт. кол.: М.В. Афанасьєв, М.В. Боровик, І.Я. Іпполітова [та ін.]]; за заг. ред. М.В. Афанасьєва; Харківський національний економічний університет. – Х. : ІНЖЕК, 2013. – 108 с. – (іл.).
3. Економіка підприємства: підручник / за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко. – 4-те вид, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2009. – 816 с.
4. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. — 2-ге видання. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 488 с.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.

Додаткова

6. Азарова А.О. Економіка підприємства: навч. посіб./ А.О. Азарова, Л.О. Нікіфорова. – Вінниця: ВНТУ, 2016. – 215 с.
7. Величко В.В. Економіка підприємства: навч. посіб./ В.В. Величко – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ – 2010. – 169 с.
8. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства [Текст] : навч. посіб. / Терноп. нац. екон. ун-т. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2012. – 303 с. – (іл.).
9. Економіка підприємства: підручник / [М. Г. Грещак, В. М. Колот, А. П. Наливайко та ін.]; за заг. ред. С. Ф. Покропивного; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 4-те, без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 528 с.
10. Економіка підприємства [Текст]: навч. посіб. / за заг. ред. Л.С. Шевченко; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. – 2-ге вид. – Х.: Право, 2014. – 205 с. – (іл.).
11. Економіка підприємства [Текст]: підручник; затв. МОН / за заг. ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2012. – 863 с. – (іл.).
12. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.С. Іванілов. – 2-ге вид. – К.: ЦУЛ, 2011. – 727 с. – (іл.).
13. Сідун В. А., Пономарьова Ю. В. Економіка підприємства: навч. посіб: Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 356 с.
14. Кравченко А.А. Економіка підприємства: задачі, тести, відповіді з поясненнями: навч. посібник / А.А. Кравченко, В.А. Харченко. – Донецьк: Норд-Прес, 2009. – 325 с.
15. Макаровська Т.П. Практикум з економіки підприємства: навч. посіб./ Т.П. Макаровська – К.: МАУП, 2007. – 184 с.
16. Манів З. О. Економіка підприємства: навч. посібник / З.О. Манів, І.М. Луцький. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2006. – 580 с.
17. Мельник В.И. Экономика предприятия: учеб. пособие / В.И. Мельник. – Х.: ХНЭУ, 2013. – 403 с. – (ил.).
18. Причепка І. В. Економіка підприємства. Самостійна та індивідуальна робота студентів : навчальний посібник / І. В. Причепка, Л. П. Руда. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 145 с.
19. Шегда А. В. Економіка підприємства: збірник тестів і задач / А.В. Шегда, Т.Б. Харченко, Ю.А. Сагайдак, Л.О. Пашнюк. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 240 с.
20. Шваб Л. І. Економіка підприємства [Текст] : підручник для студ. вищ. навч. закладів; рекомендовано МОН. – К.: Каравела, 2011. – 415 с. – (іл.).
21. Wilkinson, Nick (2005). *Managerial Economics: A Problem-Solving Approach*, Cambridge University Press.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

22. Сервер Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua/
23. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
24. Податки та бухгалтерський облік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu>
25. Сайт ПНС Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця. Методичне забезпечення з навч. дисципліни «Економіка підприємства» [Електронний ресурс] / Н. С. Ляліна, Усенко Н.М. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4242>